

ĮMONIŲ BANKROTO IR RESTRUKTŪRIZAVIMO STATISTINIO TYRIMO METODIKA

I. SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo statistinio tyrimo metodikoje (toliau – metodika) pateikiamas įmonių bankroto ir restruktūrizavimo statistinio tyrimo (toliau – tyrimas) tikslas, jį reglamentuojantys teisės aktai, skaičiavimo metodai ir statistinių duomenų šaltiniai, nurodomi naudojami klasifikatoriai, aprašomas tyrimo kokybės bei konfidencialumo užtikrinimas, gautų rezultatų sklaida ir kita informacija.

2. Tyrimas atliekamas nuo 2000 m. remiantis Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – AVNT tarnyba) duomenimis.

II. SKYRIUS TIKSLAS

3. Tyrimo tikslas – parengti ir paskelbti statistinę informaciją apie įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procesus, bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių (toliau – BBI) ūkinę finansinę veiklą iki bankroto proceso paskelbimo ir po jo, darbuotojų skaičiaus pokyčius BBI, taip pat Garantinio fondo išmokas BBI darbuotojams. Tyrimo rezultatai yra informacijos šaltinis planuojant gamybą, tiriant rinką ir analizuojant Lietuvos ūkio raidą.

4. Pagrindiniai statistinės informacijos vartotojai – valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, verslo ir mokslo atstovai, žiniasklaida.

5. Tiriamasis laikotarpis – pusmetis.

III. SKYRIUS PAGRINDINĖS SĄVOKOS IR PAAIŠKINIMAI

6. Tyrime vartojamos sąvokos:

6.1. **Bankrotas** – teisės aktų nustatyta tvarka pripažinta įmonės nemokumo būseną, kai siekiama šios būsenos pabaigos iš įmonės turto tenkinant kreditorių reikalavimus ir užtikrinant kreditorių ir įmonės interesų pusiausvyrą.

6.2. **Bankroto byla** – teismo nagrinėjama civilinė byla dėl ginčų, kylančių iš bankroto teisinių santykių.

6.3. **Bankroto procesas** – teismo arba ne teismo tvarka vykdomų įmonės bankroto procedūrų visuma.

6.4. **Bankroto procesas ne teismo tvarka** – kreditorių vykdomos bankroto procedūros įmonėje, jei teismuose nėra iškelta bylų, kuriose įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai, tarp jų reikalavimai, susiję su darbo santykiais, taip pat jei iš įmonės nėra išieškoma pagal teismų ar kitų institucijų išduotus vykdomuosius dokumentus.

6.5. **Bankrutuojanti įmonė** – įmonė, kuriai iškelta bankroto byla arba kurios bankroto procesas vykdomas ne teismo tvarka ir nepradėtos šio įstatymo nustatytos įmonės likvidavimo procedūros.

6.6. **Bankrutavusi įmonė** – teismo, o kai bankroto procesas vykdomas ne teismo tvarka, – kreditorių susirinkimo pripažinta bankrutavusia ir dėl to likviduojama įmonė.

6.7. **Finansinių sunkumų turinti įmonė** – įmonė, kuri negali vykdyti prievolių ir sumažinti nuostolių, kurie, kreditoriams nesuteikus pagalbos, priverstų ją nutraukti veiklą ir bankrutuoti.

6.8. **Įmonė** – gaminantis prekes ir (arba) teikiantis paslaugas organizacinis juridinis vienetas, užsiimantis viena ar daugiau ekonominės veiklos rūšių vienoje ar keliose vietose ir turintis sprendimų priėmimo teisę. Šiame tyrime įmonė yra prilyginama juridiniam vienetui.

6.9. **Įmonės nemokumas** – įmonės būseną, kai įmonė nevykdo įsipareigojimų (nemoka skolų, neatlieka iš anksto apmokėtų darbų ir kt.) ir pradesti įmonės įsipareigojimai (skolos, neatlikti darbai ir kt.) viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės.

6.10. **Įmonės restruktūrizavimas** – įstatymo nustatytų procedūrų, kuriomis siekiama išsaugoti ir plėtoti įmonės veiklą, sumokėti skolas ir išvengti bankroto, gaunant įmonės kreditorių pagalbą, taikant ekonomines, technines, organizacines ir kitas priemones, visuma.

6.11. **Įmonės restruktūrizavimo byla** – teismo nagrinėjama civilinė byla dėl įmonės restruktūrizavimo teisinių santykių.

6.12. **Garantinis fondas** – valstybės išteklių fondas, skirtas užtikrinti garantijas darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam.

IV. SKYRIUS TEISINIS PAGRINDAS

7. Tyrimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. 1407 „Dėl Valstybės institucijų įgaliotų asmenų atstovavimo įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procesuose tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą ir Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymą“.

8. Teisės aktai, susiję su statistiniu tyrimu:

8.1. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas;

8.2. Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas;

8.3. Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymas.

V. SKYRIUS TAIKOMI KLASIFIKATORIAI

9. Tyrime taikomi klasifikatoriai skelbiami Oficialiosios statistikos portale osp.stat.gov.lt → Klasifikatoriai:

9.1. Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius (EVRK 2 red.), patvirtintas Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“;

9.2. Lietuvos Respublikos administracinių vienetų ir gyvenamųjų vietovių klasifikatorius (LR AVGVK);

9.3. Teritorinių statistinių vienetų klasifikatorius (NUTS);

9.4. Ūkio subjektų teisinių formų klasifikatorius, patvirtintas Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2011 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. DĮ-255 „Dėl Ūkio subjektų priskyrimo instituciniams sektoriams ir subsektoriams tvarkos aprašo patvirtinimo“.

VI. SKYRIUS TIRIAMOJI VISUMA (POPULIACIJA), ELEMENTŲ APRĖPTIS, SKAIČIUOJAMI (VERTINAMI) PARAMETRAI

10. Tyrimo populiaciją sudaro visos BBI bei restruktūrizuojamos įmonės. Statistinio stebėjimo vienetas yra juridinis vienetas.

11. Tyrimo teritorinis lygmuo – savivaldybė.

12. Tyrime vertinami parametrai:

12.1. pradėtų bankroto procesų skaičius pagal bankroto proceso paskelbimo metus, būdą (teismo, ne teismo), įmonių ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus, įmonių dydį (darbuotojų skaičiaus grupes), teisine formas, bankroto proceso iniciatorius;

12.2. baigtų bankroto procesų skaičius pagal bankroto proceso paskelbimo metus, įmonių ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;

12.3. BBĮ darbuotojų skaičius bankroto proceso pradžioje ir ataskaitinių metų pabaigoje pagal įmonių ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;

12.4. BBĮ turto vertė (mln. EUR) bankroto proceso pradžioje ir ataskaitinių metų pabaigoje pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;

12.5. BBĮ kreditorių reikalavimai (mln. EUR) bankroto proceso pradžioje ir ataskaitinių metų pabaigoje pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;

12.6. kreditorių reikalavimų tenkinimas (mln. EUR) pagal įmonių dydį, kreditorius;

12.7. įmonių, pateikusių paraiškas Garantiniam fondui, skaičius pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;

12.8. darbuotojų skaičius įmonėse, pateikusiose paraiškas Garantiniam fondui, pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;

12.9. Garantinio fondo išmokos (tūkst. EUR) BBĮ darbuotojams pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;

12.10. restruktūrizavimo bylų skaičius pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;

12.11. darbuotojų skaičius restruktūrizuojamose įmonėse pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus.

VII. SKYRIUS TAIKOMI METODAI

13. Tyrimas yra ištisinis, statistiniai duomenys apima visą populiaciją. Tyrimas atliekamas naudojant administracinius duomenis. Statistiniams duomenims apdoroti taikomi aprašomosios statistikos metodai: sumavimas, klasifikavimas, grupavimas. Statistinė informacija rengiama klasifikuojant pagal 9 punkte nurodytus klasifikatorius ir grupuojama pagal įmonės dydį (darbuotojų skaičiaus grupes), bankroto proceso iniciatorius.

VIII. SKYRIUS STATISTINIŲ DUOMENŲ ŠALTINIAI, DUOMENŲ SURINKIMAS IR APDOROJIMAS

14. Pagrindinis įmonių bankroto statistinių duomenų šaltinis – BBĮ duomenų bazė, kurios duomenis du kartus per metus pateikia AVNT tarnyba. Naudojami šie įmonių duomenys: įmonės identifikacinis numeris (kodas), bankroto proceso paskelbimo data ir būdas (teismo, ne teismo), bankroto proceso pabaigos data (kada bankroto procesas baigtas), bankroto proceso iniciatorius, darbuotojų skaičius, įmonės turto vertė, kreditorių reikalavimai, kreditorių reikalavimų tenkinimas bankroto proceso pradžioje ir ataskaitinių metų pabaigoje.

15. Naudojant įmonės identifikacinį numerį (kodą), gauti duomenys iš bazės sujungiami su Statistinio ūkio subjektų registro duomenimis (ekonominės veiklos rūšimi, teisine forma, teritorijos kodu, darbuotojų skaičiumi) ir taip gaunami bendri BBĮ duomenys.

16. Atliekama darbuotojų skaičiaus, įmonių turto, kreditorių reikalavimų ir kreditorių reikalavimų tenkinimo statistinių duomenų kontrolė. Ieškoma išsiskiriančių rodiklių reikšmių. Esant reikšmingiems nukrypimams, susisiekiama su statistinių duomenų teikėju (AVNT tarnyba) ir statistiniai duomenys tikslinami. Suformuota duomenų bazė naudojama statistinei informacijai rengti.

17. Statistinė informacija apie įmonių restruktūrizavimą rengiama duomenų, gautų iš restruktūrizuojamų įmonių duomenų bazės, kuriuos teikia AVNT tarnyba, pagrindu. Gauti duomenys, naudojant įmonės identifikacinį numerį (kodą), sujungiami su Statistinio ūkio subjektų registro duomenimis (ekonominės veiklos rūšimi, teritorijos kodu, darbuotojų skaičiumi).

Atliekama duomenų kontrolė. Duomenys naudojama statistinei informacijai apie įmonių restruktūrizavimą rengti.

18. Statistinė informacija apie Garantinio fondo išmokas BBI darbuotojams rengiama remiantis SODROS duomenimis apie draudėjus, gavusius išmokas iš Garantinio fondo. Garantinio fondo duomenys gaunami tiesioginio prisijungimo (*on-line*) būdu. Ši informacija reikalinga įmonių bankroto statistikai rengti.

IX SKYRIUS STATISTINIŲ DUOMENŲ IR STATISTINĖS INFORMACIJOS KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

19. Prieš pateikiant tyrimo rezultatus vartotojams atliekama statistinių duomenų kokybės analizė. Pirminiai ir apibendrinti duomenys lyginami su ankstesnio laikotarpio duomenimis. Analizuojamos laiko eilutės tendencijos. Esant reikšmingiems nukrypimams, susisiekiama su duomenų teikėju ir aiškinamasi nukrypimo priežastys.

20. Duomenų teikėjas kartu su ataskaitinio laikotarpio duomenų bazės duomenimis pateikia patikslintus praėjusių laikotarpių duomenis. Gavus patikslintus duomenis, perskaičiuojami ir patikslinami praėjusių 5 metų duomenys.

21. Paskelbus statistinę informaciją Oficialiosios statistikos portale, atnaujinamas metainformacijos aprašas, kuriame pateikiama informacija apie statistinių rodiklių kokybę pagal šias charakteristikas: reikalingumą, tikslumą ir patikimumą, savalaikiškumą ir punctualumą, palyginamumą ir suderinamumą.

X SKYRIUS STATISTINIŲ DUOMENŲ IR STATISTINĖS INFORMACIJOS KONFIDENCIALUMO UŽTIKRINIMAS

22. Tyrime taikomas statistinio atskleidžiamumo kontrolės taisyklės nustato Integruotos statistikos informacinės sistemos duomenų saugos nuostatai ir Integruotos statistikos informacinės sistemos saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisyklės, patvirtintos Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2015 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. DĮ-42 (nauja redakcija patvirtinta Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2018 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. DĮ-180).

23. Statistinė tyrimo informacija skelbiama taip, kad būtų apsaugota nuo tiesioginės ir netiesioginės statistinio vieneto duomenų atskleidimo galimybės.

XI SKYRIUS STATISTINIŲ RODIKLIŲ SKAIČIAVIMO FORMULĖS

24. Skaičiuojami tyrimo rodikliai:

24.1. Vidutinė vienam darbuotojui tenkanti Garantinio fondo išmoka, eurais. Statistinis rodiklis skaičiuojamas kaip visų Garantinio fondo išmokų bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojams sumos ir darbuotojų skaičiaus įmonėse, pateikusiose paraiškas Garantiniam fondui, santykis.

XII. SKYRIUS NAUDOJAMOS KOMPIUTERIŲ PROGRAMOS

25. Administraciniai duomenys gaunami ir skaičiavimai atliekami naudojant *MS Excel* skaičiuoklę.

XIII. SKYRIUS STATISTINĖS INFORMACIJOS SKLAIDA

26. Suvestinė statistinė informacija apie įmonių bankrotą ir restruktūrizavimą skelbiama pagal statistinės informacijos skelbimo kalendorių:

- 26.1. Rodiklių duomenų bazėje (Verslo statistika → Įmonių bankrotas);
- 26.2. Metiniame leidinyje „Lietuvos statistikos metraštis“.
- 27. Statistinė informacija teikiama pagal individualias vartotojų užklausas.

XIV. SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

28. Pasikeitus metodikoje nurodytiems teisės aktams, taikomos galiojančių šių teisės aktų redakcijų nuostatos.

Parengė

Žinių ekonomikos ir specialiųjų tyrimų statistikos skyrius